

AI rammer lærere følelsesmæssigt – og det skal der være plads til

AI påvirker hverdagen i klasseværelset. Det rammer lærerne følelsesmæssigt, men vidt forskelligt, for mens nogle er begejstrede, er andre ramt på deres faglige identitet, og de oplever, at der ikke er plads til deres skepsis. Det skaber en unødigt polarisering, men der skal være plads til følelserne og alle læreres synspunkter, siger **Tine Wirenfeldt Jensen** på baggrund af data fra en survey med svar fra over 3.000 gymnasielærere og samtaler med mange af dem.

Af **Mikkel Kamp**

AI er teknik.
Computerchips.
Serverparker. Kode.
Men når AI
rammer mennesker,
skaber det følelser.
Signalstoffer. Hormoner.
Neurotransmittere.

Og følelserne skal tages mindst lige så alvorligt som teknikken, hvis AI skal fungere som en integreret del af undervisningen i gymnasiet. Mange steder sker det dog ikke.

Det siger Tine Wirenfeldt Jensen, som er ph.d. i læring og uddannelse, har virksomheden METoDo og er ekstern lektor på Aarhus Universitet, hvor hun underviser i AI.

Hun har fulgt den generative kunstige intelligens, fra før mange af os havde opdaget, at den var på vej, og holdt omkring 100 oplæg om emnet på gymnasiale uddannelser. Før hvert oplæg har hun udsendt en anonym survey, hvor lærerne har besvaret

spørgsmål om deres erfaringer og holdninger til AI. Over 3.000 lærere har besvaret surveyen.

Da AI rykkede frem, skabte det stærke følelsesmæssige reaktioner hos mange. Det er blandede følelser som ængstelse, nysgerrighed, modstand og entusiasme.

Tine Wirenfeldt Jensen troede dengang, at det følelsesmæssige aspekt ville dæmpe sig med tiden. Sådan er det dog ikke gået.

"Vores følelsesmæssige reaktioner er ikke gået væk. For et par år siden troede jeg, at vi ville rykke os tættere på hinanden i forhold til AI, men lærerværelserne er blevet mere splittede, og polariseringerne er blevet stærkere. Det emotionelle aspekt og den såkaldte fagsorg fylder meget. Mange lærere føler sig ramt på deres faglige identitet og faglige forståelse," siger hun og uddyber:

"Lærere kan opleve, at alt hvad de kan lide ved at være lærer, bliver ekstremt udfordret. Det samme sker for de arbejds-

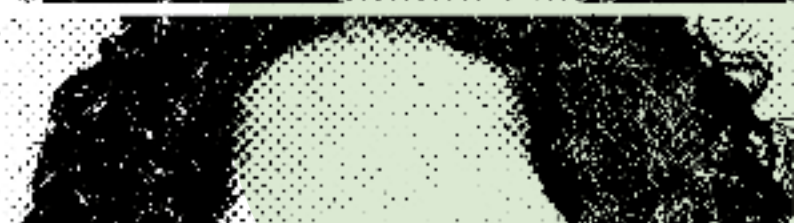
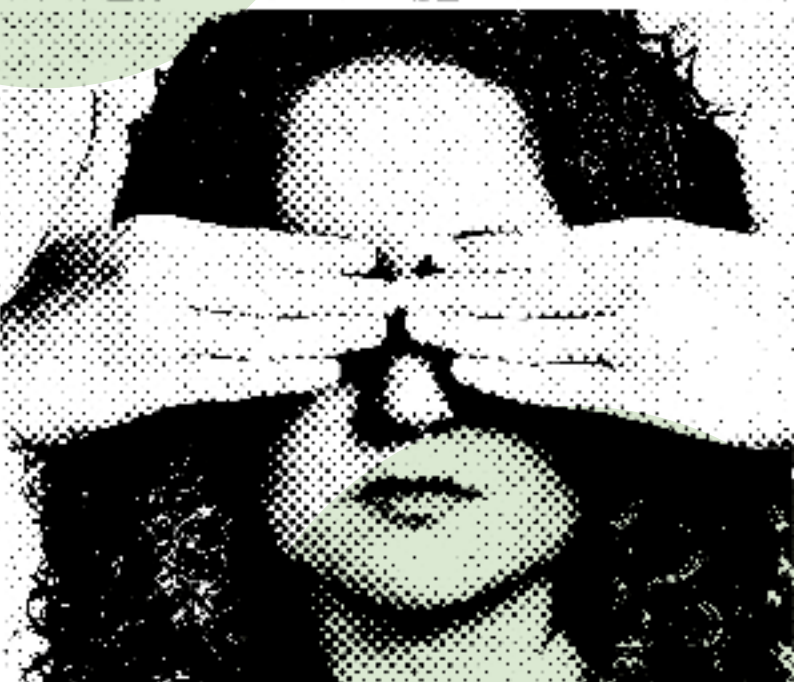
former, som de har udviklet, og som måske har virket i lang tid. I stedet kan nogle lærere føle sig reduceret til en slags politibetjent, som forsøger at bevise, at eleverne snyder, men har virkelig dårlige muligheder for at føre beviser. Det er jo ikke sjovt, og så er det nærliggende at synes, at AI skal holdes ude af skolen. Der er stærke følelser på spil, og dem hverken kan vi eller skal vi ignorere. Vi skal sige: følelserne er der. Hvad gør vi?" siger Tine Wirenfeldt Jensen.

Følelser skal ikke være et personligt problem

Gymnasielærere har mange forskellige holdninger og oplevelser af AI, men grundlæggende er der to hovedpositioner på lærerværelserne, som trækker i hver sin retning, forklarer Tine Wirenfeldt Jensen.

"Nogle er meget ideologisk imod, mens andre er for på en måde, hvor det næsten er teknologi for teknologiens skyld. Nogle

>

gange er det som om, vi glemmer, at det er eleverne, vi skal have fokus på."

Det er hverken nyt eller usædvanligt, at gymnasielærere er uenige. Men her er det et stort problem for især de lærere, som er kritiske over for brugen af AI. Mange føler sig nemlig alene og mangler støtte i forhold til problematikken.

"De emotionelle positioner bliver gjort til et personligt problem, som lærerne selv skal komme hen over for, at man kan tale om sagen, som er teknologien. Men det er en misforståelse, for det emotionelle ér sagen. Det er det, vi skal tale om. Det er ikke bare noget, Ulrik skal se at komme over. Man skal lytte til hinanden og udvikle sine positioner sammen," siger Tine Wirenfeldt Jensen og giver et eksempel på, hvordan det kan opleves at være kritisk over for den kunstige intelligens. I dagene inden hun skulle holde et oplæg om AI på et gymnasium, modtog hun et svar i en survey fra en lærer. Læreren skrev, at Tine ikke skulle trække noget ned over hovedet på dem, for det havde læreren tidligere oplevet. Det er netop oplevelser som denne, hun argumenterer for, at man skal forsøge at undgå.

Skoler og fagforeninger er meget opmærksomme på at tilbyde kurser i AI. De handler ofte om det tekniske, men det er ikke altid det bedste sted at starte

"Man gider jo ikke på kursus i for eksempel prompting, hvis man grundlæggende er imod brug af AI. Udgangspunktet kan ikke være, at man skal droppe, hvad man mener. Derfor skal man have blik for, at det emotionelle ikke kun er et personligt anliggende. Ingen må tænke, at de andre er idioter. Ledelsen eller den engagerede gruppe af lærere, som arbejder med AI, skal ikke sige: "Det her mener vi. Det skal I også mene," siger Tine Wirenfeldt Jensen.

Rene hænder bliver irrelevante

Selvom Tine Wirenfeldt Jensen argumenterer for, at alle synspunkter skal inddrages, ser hun det ikke som en reel mulighed, at lærere helt dropper AI i undervisningen.

Hun har udviklet sit eget begreb, "de rene hænder", om den gruppe, som slet ikke vil røre ved AI.

"De har forskellige begrundelser for at lade være med at inddrage det og lade være med at eksperimentere med det i det hele taget. Det kan blandt andet være på grund

Kender du følelsen?

AI frembringer vidt forskellige følelser hos lærere på de gymnasiale uddannelser. Der er flere varianter af både positive og negative reaktioner, hvilket tydeligt fremgår af de omkring 3.000 svar på en anonym survey, som Tine Wirenfeldt Jensen har sendt til gymnasielærere. Vi bringer et udpluk af svarene. Måske minder nogle af dem om dine egne tanker om emnet.

Entusiasme

En del af lærerne er meget begejstrede for den nye teknologi. De er for længst i gang med at afsøge mulighederne. De siger blandt andet:

- "Oplever selv, at teknologien giver mig mulighed for at udforme nye, mere aktuelle og dermed ofte mere motiverende opgaver. Det tager tid, men det er også en tilfredsstillelse."
- "Jeg bruger selv maskinen som læringsmakker, og jeg er positiv over for mulighederne med at bruge den som sparringspartner i min egen læringsproces."
- "Der er blevet mulighed for, at eleverne kan søge vejledning på en mere kvalificeret måde, uden at jeg nødvendigvis er inde over. Især redegørende aspekter er blevet lettere for eleverne at tilgå"

Didaktisk nysgerrighed

En del lærere kan godt se muligheder i teknologien. Men de oplever, at de har brug for mere viden for at integrere den ordentligt i undervisningen. De siger blandt andet:

- "Glæder mig til at høre mere om, hvordan man kan bruge chatbots på en konstruktiv måde i undervisningen."
- "Jeg ønsker konkrete øvelser. Jeg har fuldt ud accepteret, at AI er kommet for at blive, så jeg vil gerne udvikle de kloge måder at anvende det på."

Bekymring om den faglige viden

AI vækker også stor bekymring hos lærere, som mener, at teknologien går ud over elevernes indlæring. De siger blandt andet:

- "AI bekymrer mig helt vildt. Jeg er bange for, at det er kognitiv udlicitering – at vi bliver dummere og dummere jo mere, vi bruger det."
- "Jeg frygter, at eleverne bliver tiltagende dårlige til at håndtere de faglige krav og mål, når de ikke træner og bruger processen til læring."

Bekymring om lærer-elev-relationen

En del lærere oplever, at elevernes brug af AI går ud over relationen mellem lærer og elever. De siger blandt andet:

- "Jeg er meget bekymret, og jeg bliver trist, fordi jeg fornemmer, at det ændrer min relation til mine elever; 'der er kommet noget imellem os'. Jeg oplever, at de ofte udliciterer deres frie selvstændige tanke til sprogmodeller."
- "Jeg er ulykkelig over den mistillid, der er kommet ind i mit rettearbejde – havde troet, jeg bare kunne vælge fuld tillid, men jeg kan mærke desillusionen snige sig ind."

Faglig sorg og mistet arbejdsglæde

For nogle lærere har AI fjernet noget af det sjove ved at være lærer, og samtidig oplever de, at AI modarbejder læringen. Det fører blandt andet til lavere arbejdsglæde. De siger blandt andet:

- "Jeg har stiftet bekendtskab med begrebet 'faglig sorg', og det kan jeg til fulde identificere mig med."
- "Jeg frustreres af udsagnet 'AI er kommet for at blive', da det virker som en konkret trussel på mit job. Derudover er jeg frustreret af tanken om, at AI kan bruges til at effektivisere læring, da jeg ikke mener, at det er hverken en ønskelig eller gavnlig effekt."
- "Jeg betragter AI som en af de store hindringer i forhold til min arbejdsglæde."
- "I forhold til mit rettearbejde er al glæde ved at rette skriftlige afleveringer forsvundet. Jeg føler mig som en bitter gammel detektiv, som skal opklare mysteriet om, hvorvidt eleven selv har skrevet opgaven, frem for en lærer, som går til opgaverne med nysgerrighed på, hvad eleverne mon har fundet på."

af klimaet, fordi eleverne bliver dummere, eller fordi det er amerikansk. Det er af ideologiske grunde, og hvis man ikke rører ved AI, så begår man heller ikke fejl. Man har rene hænder. Men samtidig er man den, der svigter eleverne allermost. Eleverne møder jo chatbots alle vegne, så ved at trække sig fra det, har man ingen chance for at mærke, hvor eleverne er. På den måde bliver man en irrelevant samtalepartner for eleverne," siger Tine Wirenfeldt Jensen, som møder mange lærere, som ikke har prøvet at arbejde med

AI eller kun har prøvet det et par gange. Samtidig er lederne på gymnasier meget ofte overraskede over, hvor mange lærere på den enkelte skole, som ikke bruger AI, fortæller hun på baggrund af sine mange besøg på gymnasier.

"Hvis man slet ikke bruger teknologien, er det jo svært at have gode dialoger og erfaringsudvekslinger," siger hun og tilføjer, at det nogle steder lykkes at tage lærernes tvivl alvorligt og skabe plads til den.

Skab kollektive højskolerum

Tine Wirenfeldt Jensen oplever, at man på mange skoler er meget forhippet på at finde løsninger lige nu og her. Derfor kan det komme til at gå for hurtigt.

Hun opfordrer til, at man ikke lader sig forblænde af teknologien og mulighederne i den, men i stedet træder nogle skridt tilbage og stiller sig selv og hinanden nogle grundlæggende spørgsmål om, hvad man vil med undervisningen og AI.

"Danske gymnasielærere er rigtig godt rustet til at arbejde med AI i undervisningen og tilrettelægge læringsfremmende aktiviteter med AI. Det handler ikke om teknik, men om didaktik og pædagogik."

Tine Wirenfeldt Jensen

"Som ledelse skal man spørge sig selv, hvordan man kan imødekomme forskelligheden, samtidig med, at der sker en udvikling. Vi skal skabe en slags kollektive højskole- rum, hvor der er plads til alle positioner og synspunkter. Vi skal spørge os selv, hvilke gode danske værdier og pædagogiske principper vi gerne vil bevare og arbejde efter," siger hun.

Når man er trådt nogle skridt tilbage, kan man også spørge sig selv, hvilke problemer vi egentlig skal løse.

"Det kan opleves som om, vi står ved en afgrund, og ingen ved, hvad vi skal gøre. Hvad gør vi så? Der er et handlerum, og nogle lærere arbejder inden for det handlerum og prøver sig frem. Andre siger, at de ikke vil gøre noget, før deres rektor eller måske ministeriet tager initiativet. Men hvis man ikke tager det på sig at forsøge at agere, så skriver man sig selv ud af ligningen. Det er lidt forskellen på, om man betragter sig selv som en ansat, der skal gøre, hvad man får besked på, eller om man ser sig selv som en handlende aktør, der kan være med til at forme udviklingen," siger Tine Wirenfeldt Jensen, som også nogle gange hører argumentet, at når man ikke må bruge det til eksamen, så skal man heller ikke bruge AI i undervisningen. Det er dog at gøre AI til mere, end det reelt er.

"Det er bare en metode, og man skal ikke bruge det hele tiden. Man arbejder også indimellem i grupper i fag med individuel eksamen, og man bruger nogle gange internettet i undervisningen, selv om det ikke er tilladt til eksamen. Det gør man, fordi det giver didaktisk mening. På samme måde kan det også give mening at inddrage aktiviteter med chatbots i undervisningen," siger hun.

Stærke pædagogiske kompetencer er en fordel

Der er ikke et klart mønster i forhold til, hvem der har hvilke synspunkter. Det er for eksempel ikke nødvendigvis rutinerede lærere, som er tøvende, mens nyuddannede bare kaster sig over teknologien.

"Nogle lærere har set mange ændringer og udviklet deres egne meningsfulde for-mater gennem forandringerne. De kan være kede af at skulle ændre det. Der findes også nyuddannede, som siger, at AI er et vilkår. Sådan er det. Det skal vi bare bruge. Mens andre nyuddannede siger, at det ikke er, hvad de troede, de skulle lave, når de blev gymnasielærere," fortæller Tine Wirenfeldt Jensen.

Mens der således ikke er særlige ken-detegn ved de kritiske lærere eller meget begejstrede lærere, er der til gengæld en faktor, som giver gode muligheder for at ind-drage AI, så den fremmer elevernes læring, vurderer Tine Wirenfeldt Jensen.

"Min vurdering er, at lærere med stærke didaktiske kompetencer har nemmere ved at gå tilbage, kigge på læringsmålene og sige: Hvordan kommer vi fra a til b? Der står jo ingen steder, at elever bedst lærer at skrive, ved at læreren stiller dem en opgave, som de så går hjem og skriver, hvorefter de afleverer den til læreren. Med en anden stilladsering kan man for eksempel tilrettelægge procesori-enterede skriveprocesser, som eleverne måske i virkeligheden kan lære mere af."

Men nogle gange kan det teknologiske fokus blokere for, at man kan se mulighe-derne.

"Selvom man er en dygtig lærer, kan man gå så meget i baglås, at man ikke kan se sin egen didaktiske værktøjskasse. Danske

gymnasielærere er rigtig godt rustet til at arbejde med AI i undervisningen og tilrette-lægge læringsfremmende aktiviteter med AI. Det handler ikke om teknik, men om didaktik og pædagogik."

Behøver ikke være god til teknikken

Men er det ikke svært at bruge teknikken didaktisk, og kræver det ikke kurser at være i stand til at bruge AI i sin undervisning?

Svaret er nej, ifølge Tine Wirenfeldt Jensen, for teknologien er blevet så god, at man ikke behøver at være ekspert i promp-ting for at bruge den didaktisk.

"Chatbotterne er blevet så gode til at aflæse vores intention, at hele ideen om, at man skal klædes på til at bruge den gennem særlige promptingkurser, er en unødig tekni-ficering. I dag er det at prompte at sætte en kontekst med sprog og kommunikere, hvad dit mål er. På den måde er det ikke noget andet end fagfagligheden, men en del af den," siger hun.

Og det er en vigtig pointe, at man skal prøve sig frem, for en del lærere censurerer sig selv, forstået på den måde, at fordi det ofte er uklart, hvad de må og ikke må med AI, kan man opleve det som mest sikkert helt at lade være med at gøre noget, forklarer Tine Wirenfeldt Jensen.

Derfor opfordrer hun uddannelsesinsti-tutioner til at lave et "Det må du i hvert fald godt"-dokument, så man som medarbejder er tryk ved at kaste sig ud i eksperimenter på de områder, som ledelsen udtrykkeligt har skrevet, at man gerne må. Har man alli-gevel brug for støtte, kan en kollega fortælle om, hvordan hun har brugt det i sin under-visning, og så kan man selv forsøge sig lidt med det. Generelt er det en rigtig god ide at skabe rum og tid til, at lærerne kan udveksle konkrete erfaringer med hinanden om brug af chatbots, forklarer hun.

"Det værste, man kan gøre, er ikke at gøre noget. At gøre ingenting er at overlade eleverne helt til sig selv, og det kan de ikke være tjent med." ●

Tine Wirenfeldt Jensen, ph.d. i læring og uddannelse. Ejer af METoDo og ekstern lektor på Aarhus Universitet, hvor hun underviser i AI. Tine Wirenfeldt Jensen har gennemført flere undersø-gelser om AI i gymnasiet.